

Abonamentul:

Pentru monarhie:
Pe an 12 cor., $\frac{1}{2}$ an
6 cor., $\frac{1}{4}$ an 3 cor.

Pentru străinătate:
Pe 1 an 18 fr., $\frac{1}{2}$
an 9 fr., $\frac{1}{4}$ an
4 fr. 50 cm.

Foia apare în fiecare
Sâmbătă

Unirea

Insertiuni:

Un șir garmond:
odată 14 fil., a doua
oară 12 fil., a treia
oară 10 fil.

Tot ce privește foaia
să se adreseze la: Re-
dacțiunea și admini-
strațiunea „Unirea”
în
Blaj.

Foaie bisericească-politică.**Anul XVIII.****Blaj, 15 Februarie 1908****Numărul 6.**

CONGRUA.

Informațiile, ce le primim din izvor vrednic de credință, ne spun, că regularea congruei clerului nostru e aproape de realizare.

Se zice, că Ministrul de culte și instrucțiunea publică, va prezenta în viitorul cel mai apropiat o întregire novelară la articolul de lege din 1898, prin care s'a regulat congrua acatolicilor. Va se zică, dispozițiile acelei legi se vor estinde și asupra clerului bisericii catolice de amândouă riturile, și așa va înceta anomalia aceea, ca să fie lipsiți de beneficiul congruei numai preoții catolici.

Putem presupune, că regularea aceasta să va face cu valoare retroactivă, așa că întregirea congruală, se va asigna pe seama respectivelor cleruri, cu începere dela 1 Ianuar 1908.

Până aci toate ar fi bune. În adevăr tratamentul excepțional, de care a avut până aci parte clerul nostru, nu se mai poate suferi. Felul cum s'au dat ajutoarele de stat, eră revoltator. În timpul din

urmă, s'a îmbunătățit în câtva situația, dar totuși am fost siliți să vedem, că în urma urmelor, în foarte multe cazuri, eră atârnat de la capriciul cutărui notar comunal, ca un preot, să primească ori nu ajutorul de stat.

Față de un astfel de tratament, regularea congruei, pe baza unei legi, la toată întâmplarea, inseamnă un paș spre bine. Pentru că ori cum ar fi legea, suma de întregire totuși se croiește pe baza conscripției congruale, până la suma de 1600 respective 800 cor. după calificația preotului, iar subtragerea acestei întregiri, numai în cazurile, precisate în lege se poate face și numai după modalitățile acolo prevăzute.

Condițiile acestea, garantate în lege, alcătuiesc anumite garanții, cari față de procedura absolut volnică din trecut, constituie un paș spre o situație de drept mai corăspunzătoare timpului în care trăim.

Ori cât am recunoaște, că prin regularea congruei se face o îmbunătățire în condițiile de existență materială a clerului nostru, totuși ne vedem siliți a ne pune următoarele întrebări:

Dacă a fost, ca legea congruală a acatolicilor, adusă la anul 1898, să se estindă și asupra clerului catolic, atunci, de ce nu s'a făcut regularea aceasta, deodată, tot la 1898? De ce a fost lipsă, ca clerul nostru să aștepte zece ani, și să sufere umiliri din partea fraților, aparținători celorlalte biserici, abstrăgând chiar dela păgubirea materială, ce a avut-o, neprimind această întregire în curs de zece ani?

Este nădejde doară, că suferința de zece ani, se va răsplăti prin faptul, că regularea congruei clerului catolic, se va face între împrejurări mai avantajoase — materiale și morale, — de cum s'a făcut pentru clerurile necatolice?

Mărturisim sincer, că la întrebările acestea, nu ne putem da un răspuns liniștitor. Faptul, că pentru clerul catolic nu se proiectează o lege nouă, ci numai se întregește și estinde legea din 1898 adusă pentru acatolici, dovedește destul de limpede, că regularea congruei catolice, să proiectează, tot între condițiile legii din 1898 va se zică, tot așa ca și pentru necatolici. Și noi pricepem situația în care se află mi-

FOIȚĂ.

Idile sfărâmate.

de Antonio Fogazzaro. Trad. de Grațian.
(Continuare).

Nobilul cavalier era în strâmtoare de bani, deși pe urma femeii a folosit toate mijloacele să poată pune mâna pe bani. Femeia făcea parte dintr'o familie bogată. Dar bărbatul numia familia o bandă de jăfuitor, sigur din motivul acela, că n'a putut scocori nici măcar o pară chioară. Amorul, care știe Dumnezeu, cât au putut trăi în inimile lor, s'a schimbat într'o ură imprumutată și e greu de spus ce legătură i-a adunat laolaltă. Eu din parte-mi cuget, că bărbatul singur din interes a ținut la sine femeia și că aceasta i-a servit numai de frică.

Bărbatul vorbea de tot fără rușine despre pasiunea nutrită față de miss Forest și despre căsătoria ce avea să se facă. Patima oarbă la împins la pasul acesta pe

nemernic, ori doară a crezut, că miss Forest va avea o avere frumoasă? La asta n'aș putea da răspuns. I-a legat strict de inimă nefericitei sale sclave, ca să-l sprijinească din toate puterile, într'u a ajunge în grația profesorului Forest. Să înțelege de șine, că netericita ființă, deși ultima fărâmatură de cinstă i-a apus, s'ar fi bucurat totuși de această căsătorie, căci e-ar fi mântuit pentru totdeauna din mâinile acestui escroc. După ce au eșit din barcă, bărbatul m'a întrebat italienește, că cu ce-mi datorește. Și după i-am răspuns, că-s îndestulit cu ce mi-a da, m'a bătut pe umăr și s'a depăttat împreună cu camarada.

În Castagnuolo locuia un prietin al meu. L'am cercetat și am întrebat de dânsul, că cunoaște pe soții Roberts. După nume nu i-a cunoscut, dar după ce i-am descris și-a adus aminte. Locuiau într'o vilă mică din strada Lugano. Le-a eșit vestea, că fac comerț cu pietri scempe, vechi, din Orient și că femeia joacă un mare rol într'u a căuta legături și a spori numărul cumpără-

torilor. Să vorbește despre omul acela, că odată l'ar fi condamnat în Italia pentru înșelăciune. Abia o lună a petrecut în Castagnola și deja în luna următoare și-au și închiriat o vilă. Mergând spre casă, mă cugetam, ce factor însemnat am devenit în drama aceasta ce să pare atât de interesantă, în care eu am un rol însemnat, ca să apăr nevinovăția și să nimicesc dușmanii aceleia.

Nici decum nu-mi puteam inchipui, cu ce-mi poate mulțumi miss Forest. De altă parte acum-acum parecă simțiam mâinile bătrânului părinte pe grumazi și barba-i căruntă pe față, dar încă nu eram atât de îndrăgostit de fata lui, ca să fi putut conta cu bucurie la îmbrățișerile acestea aspre și părăoase.

Pe atunci locuam cu o soră a mea, fată mare; eră o femeie foarte serioasă și de încredere, carea se lega de mine deși nu orbește, dar cu iubire de mamă. Cât ce-am sosit acasă, îndată a observat din gesturile mele iritate, că ceva extraordinar

nistrul, pricepem, că dânsul nu poate măsură cu doue măsuri. Numai cât, apoi atunci, din nou ne punem în-trebarea: de ce s'a așteptat cu regularea aceasta zece ani? și pentru ce trebuie să contribuie episcopatul catolic cu suma de 700 mii cor. la an, dacă clerul catolic va primi regularea congruală, tot între condițiile, între cari o primesc clerurile necatolice?

La nedumeririle acestea, numai așa s'ar putea da un răspuns mulțumitor, dacă s'ar ști, că *independența morală* a clerului nostru, ar fi mai asigurată, decât prin regularea dela 1898. În momentul însă, în care vedem, că tot legea dela 1898, e hotărâtoare și pentru clerul nostru, de abia putem spera, ca în tratamentul clerului nostru ar fi vre-o deosebire, față de tratamentul celorlalte cleruri.

Se zice, ce e drept, că ministrul va putea subtrage eventual numai întregirea, ce o dă statul. Dar cum se va ști, care este întregirea aceea și câtă sumă anume formează din întregirea, ce o primește preotul până la suma de 1600 respective 800 cor.? În praxă rezultatul va fi acela, că clerul nostru va fi tractat întocmai, ca și clerul necatolic, adecă ca și clerul fraților nostri neuniți.

Și atunci iar ne întrebăm, de

ce a fost lipsă ca preoții nostri cei lipsiți, zece ani să aștepted upa regularea aceasta și ca familiile lor, în mare parte avasate la acest ajutor, să se păgubească cu sume așa de însemnate?

Dar la ce să ne mai punem atâtea întrebări? Tot ce ne poate mângăia, — dacă e adevărat, că solatium est miseris socios habuisse dolorum, apoi unica mângăiere ne este, că de soartea noastră va avea parte și clerul de rital latin, care așa de adese s-a lăudat că-și va regula congrua fără ajutorul statului. Dar n-au făcut-o și urmarea e, că au să mai deie și 700 mii coroane anual, ca să apuce și mai mult sub stăpânirea guvernelor.

Vom încetă însă cu recriminările, cari nu ne sunt de nici un folos, și deocamdată ne vom bucura, că totuși după o luptă stăruitoare, de aproape un veac, am ajuns în sfârșit la pragul regulării congruale. Am folosit anume acest termen de prag, pentru că de acum trebuie să accentuăm, că și dacă se va realiza regularea contemplată, noi regularea aceea nu o putem privi de o *regulare definitivă*. Înainte cu 50 ori chiar cu 10 ani, suma de 1600 cor. putea fi privită de îndesulitoare pentru un preot, care mai are timp a se ocupa și cu ceva industrie onestă, corăspunzătoare

statului său. În ziua de azi însă 1600 cor. nu numai corăspund lipselor și pozițiunii sociale a unui preot. În momentul, în care pentru învățatori s'a statorit o leafă finală de 2000 cor. congrua de 1600 cor. pentru un preot a ajuns imposibilă și ridicolă. Drept aceea de pe acum vestim pe iubiiții nostri cetitori, că înscriem în programul nostru de acțiune *ulterioara și ecuitabila regulare a congruei clerului nostru*. Și tota asemenea vom lupta necontentit, ca *congrua să fie o retribuire a serviciilor bisericesti și sociale, ce le fac preoții, iar nici decât instrument de exploatare politică în mâna guvernelor*.

Și acum să așteptăm sosirea regulării congruale. Atunci apoi neamănat să ne gândim la preoții deficienți, la preotesele văduve și la orfanii de preoți. Nici ei nu mai pot rămânea un moment în starea lor actuală!

Prusia și Polonii.

Evenimentele celor din urmă două luni.

(Continuare și fine).

S'ar părea, că se reîntorc vremile barbariei păgânești! Iar de barbarie se feresc cu toții. Nu-i deci nici o minune, că toată lumea civilizată s'a simțit jignită în aspirațiunile sale cele mai sante spre „*excelsior*” prin purtarea cea barbară a nemților haka-

s'a putut întâmpla cu mine. I-le-am povestit toate detaliat, dar am vorbit cât se poate de puțin despre miss Forest și foarte mult despre Roberts. De fel n'a putut înțelege rolul meu nobil din dramă și nici gluma nu mi-a aflat-o la loc, în sfârșit apoi a zis:

— Sper, că mâne nu vei merge nicăirea?

— Dar cum să nu merg?! Necondiționat voi merge. Insa-și onoarea și legea mea creștinească mă deobligă să merg.

Sora m-a întrebat atunci, că oare și aceea se ține între datorințele mele creștinești, că în toate fetele, ce-mi apar înainte să mă amorizez și să fug după dânsule? Năcăjindu-mă i-am răspuns, că totdeauna să tărăie pe jos și nu poate odată să se ridice și la lucruri ideale. Mai mult nici nu ne-am mai întors la obiect. Numai sara înainte de culcare, când ne-am despărțit, a zis: că dacă eu ca bărbat creștin îmi țin de datorință de onoare, ca pe tot tae-fugă, englez, neamț, ture știu să-i aduc la noi acasă, atunci și ea, ca gospodăreasă creștină tot cu același drept ține de datorință, să oaspete toate mătăhăliile de stradă și de pe marginile drumului.

În cealaltă zi la oarele nouă eram la villa Ceresio. Miss Bertha așteptă deja în grădină și pe loc a făcut sămni tatălui său și surorii că am sosit. Miss Harriet era îmbrăcată într'o haină de flanel deschisă împodobită cu nasturi mari de culoare vineție

închisă, peste talie era strânsă într'un brău vinețiu închis și pe cap încă avea o pălărie de culoare vânăta-închisă. Mi-să strângea inima la cugetul, că femeia aceasta de-o frumuseță răpitoare, cât de ușor ar fi putut deveni a lui mis. Roberts.

M'a salutat cu o înclinare mută de cap, mai rece doară nici nu m-ar fi putut saluta; totuși când am putut-o fixa mai bine, am cetit de pe față, că pe un simplu pescar abia l-ar fi salutat altcum. Am mai observat, că îndată ce a ocupat loc în barcă, fugitiv a aruncat o privire peste îmbrăcămintea mea. Se pare că și dânsa era pregătită la ceva schimbare și nu s'a amăgit. La manjete am atârnat bumbi de aur și pe deget strălucea un inel împodobit cu pietrii scumpe. Prima privire i-a căzut pe inel, a doua pe bumbi; despre asta am fost sigur deși nu s'a observat pe față nici cel mai mic sămni de surprindere. Pe-un moment și-a ridicat ochii de pe mine și s'a uitat în dreapta, spre Cavallino, unde ne-am întâlnit în ziua precedentă. Ca să-mi ascund zăpăceala, am tras în apă trei lovituri puternice de lopată. Tatăl și sora sa încă m'au măsurat din creștet până'n tălpi surprins fiind; miss Harriet încă odată și-a mai păscut ochii pe Cavallino. Și numai când am început a văsla mai lin, ni-s'au întâlnit privirile și o bucătică de vreme am privit unul la altul în ochi. Lugano, Villa Ceresio, muntele San-Salvator, barba lui Sir Forest, toate-toate

să învârteau împrejurul meu. Într'acestea o mică corabie a lunecat pe dinaintea noastră, care mergea dela Lugano spre Oria.

— Ar fi bine să urcăm în vapor — murmură domnul cel bătrân.

— Dar nu să oprește Castagnola, papa — răspunsă miss Bertha. În urmă a ajuns vorba și la Roberts-i, și Harriet încă a luat parte în conversație și a propus, să nu petrecă mult timp în Castagnola, soru-sa însă era de părere chiar opusă și chiar și părintele încă i-a dat drept celei din urmă... Bertha era amorizată în miss Roberts și chiar și pe sir Roberts încă-l admira încățva. Tatăl l-î ținea pe sir Roberts de un tânăr inteligent și îi ridică până la cer bijuteriile vechi, orientale. Din întregă vorbăria a ieșit la iveală, că în ochii bunului bătrân, juvaerele vechi sunt celea mai scumpe și celea mai moderne, alusiune la miss Roberts, cu toate că din precauțiune nu vorbea despre dânsa.

Miss Harriet ca și cum ar afecta tot într'una întărea, că podoabele lui Paris totdeauna le înălța prose ale lui Memphis. Probabil a observat relațiunea părintelui cu domnișoara; deoarece fără erutare vorbea despre miss Roberts; O numea păpușă cu păr blond, fațarnică, neamicabilă.

Bertha cu mare zăl își imbia pretinii iubii. Profesorul Forest era foarte neliniștit și mormăia într'una, ca un urs bătrân, când e în voie rea. N-a avut, cei drept atâtea curaj, ca să critice afirmările dșoarei Harriet

tiști. Un echo al jignirii sufletești este presa popoarelor culte. Pretutindena se aud glasurile de supărare, contra nedreptății prusiane, cu dispreț și desgust pentru hakatism tractează ele politica reichstagului adunat luna trecută. Iar miile de proteste ridicate în numele adevărului se pronunță chiar de pe tribunele parlamentelor străine.

Natural, cel dintâiu protest a purces dela Cercul polon (Kolo-Polskie) din Viena, singurul reprezentant parlamentar al Polonilor, căruia i-e îngăduit a se pronunță, după cum crede.

„Noi reprezentanții poporului polon din Austria“ (cuvintele protestului) „credem de sfântă datorie a noastră a ne pronunță în glas tare în fața tuturor popoarelor civilizate și a ne lua la inimă nedreptatea făcută fraților nostri și poporului nostru. Suntem încredințați, că nobila națiune germană, cea bine invrednicită întru desvoltarea civilizațiunii și a ideilor etice, nu va aproba o călcare evidentă a dreptului natural; avem nădejdea, că reprezentanții acestei națiuni la reichstag și la landtagul prusian, pătrunși de ceva omenie și dreptate, vor lua sub ocrotirea lor pe frații nostri și-i vor apăra de lăcomia neauzită a guvernului prusian“ etc.

Aceleași sentimente le avea în genere și Camera deputaților din Viena. Mai toți deputații au protestat în cuvinte de același soi contra proiectelor hakatiste.

Aceleași sentimente, desi neplăcute Curtei Berolineze, au străbătut în toată presa modernă. Cu toții sunt de părere, că dovezile C-lui Bülow întru favoarea exproprierii sunt pur și simplu niște sucituri rafinate ale unei convingeri răutăcioase; din punct de vedere legal ele vatămă constituțiunea, din punct de vedere etic ele atacă dreptul internațional și natural, în fine, în raport cu progresul

civilizațiunii ele reamintesc barbaria erei preistorice.

„Echo de Paris“ zice: „Lupta de fapt a început de-a binele. E posibil, ca și viitorul Europei să fie în legătură cu ursitele Posnaniei.“

„Le Siécle“ nu s-ar mira, dacă un șah al Persiei, sultanul turcesc, sau sultanul din Marocco ar proclamă păreri exproprierii, dar un ministru german, cancelarul împărăției și Consilierul lui Wilhelm II. etc. de sigur poate să umble pe cărări mai drepte!

„Journal des Débats“ desmintește auctoritatea lui Friederic II. la care se provoacă Cancelarul Bülow în proiectul său. La dânsul se provoacă prusienii totdeauna, când vor să înceapă un lucru rău. Friederic II. a zis doară când ocupă pe nedreptate Silesia austriacă. „Să ocupăm (cetește: să furăm) numai decât: în urma faptului se vor găsi destui savanți cu documente născocite, ca să ne deie dreptul la ocupațiune.“ Acelaș jurnal adaugă, că nu e prea onorabil de a se basa pe asemenea auctorități juridice.

Chiar și organul oficial al ministerului de externe „Le Temps“ desaprobează procedeul prusian

Multe proteste contra ambelor proiecte de lege să afie în jurnalul elvețian: „Journal de Genève“; în cel belgian „L'Etoile Belge“ multe jurnale italiene, boeme etc. etc.

Despre protestele polonilor din toate părțile Galitiei, nu trebuie să mai pomenim.

Interesant este opul ultim al profesorului universitar de drept politic, Dr. Walter Schüking: „das nationalitätenproblem. Eine politische Studie über die „Polenfrage“. Autorul condamnă principiul prusianilor: „eius regio. ejus natio“; iar zisă ministrului de interne Hammerstein, că polonii trebuie să se germanizeze o numește umoristică și de glumă.

În jurul acestui bărbat s'au înșirat și alți nemți învățați și politicieni protestând contra noului proiect de expropriere.

Chiar socialiștii democrați adunându-se la Berlin în număr de peste 300 au subscris cu toții rezoluțiunea dlui Bruhns din Katowic, în care printre altele se condamnă cu toată energia „neînțeleapta și barbara politică antipolonă a Prusianilor“ Tovarășii Wolf din Bochum și Löbe din Wratistavia s'au pronunțat și mai aspru.

La întâia cetire a proiectului de expropriere pe la 4 Dec. n. s'au găsit definitiv 19 voturi (conservatorii, centrum, librepenseurs și polonii) contra 9 (conservatorii liberali, și liberalii naționali) condamnând proiectul propus.

Dar sârmanii poloni nici atunci nu s'au cam prea bucurat.

Guvernul a început între aceea diferite tractative cu conservatorii, făgăduindu-le a înlătura unele elemente din comisiunea de colonizare și a cam mărgini țărniurile pământului ce vrea să-l exproprieze.

Pe la 13 Decembrie n. aflasem din informațiunile biroului tel. Wolf, că camera deputaților a demândat proiectul de lege despre asociațiunile și adunările lor unei comisiuni ad hoc alcătuite din 28 membri. Iar tot în aceeași vreme vestia „Frankfurter Zeitung“ bunaintelegere între guvernul prusian și înțră șefii conservatorilor. Compromisul acesta avea de scop să asigureze guvernului majoritatea voturilor pentru noul proiect de expropriere. Proiectul a fost recunoscut de necesar în mod excepțional. Cetirea a doua a proiectului a fost amânată pentru 20 Dec. n.

Lumea nu se aținea la nimica bun.

Numai Patriciul Polon, cunoscutul Hen. Sienkiewicz, a cărui romane istorice și literare le editează popoarele europene de sute de ori (avem și noi Români traduceri

dară a legat fetelor de inimă, ca să fie complezante față de prietini săi.

— N-aș putea zice, că ei ar fi prietini Dvoastre — răspunsă fata, devenind palidă.

— Ba, întocmai — reflectă bătrânul. Datoz foarte mult domnului Roberts, pentru îndrumările sale prețioase, ce mi le-a dat referitor la juvaerele sir-feniciene. Apoi răsândiți-vă numai, cât ne-a folosit de mult, când după plecarea nefericită întâmplată în Piz Zanguard, aproape de Pontresina, ne-am întâlnit cu dânsul. Așa, atunci a fost bine a-l primi...

— Valul soru-s'a — replică Harriet.

— Drept ai papa. Într'adevăr o faptă mărinimoasă a fost aceea, din partea lui.

Într'aceea tot mai mult ne apropiam de Castagnola. Miss Harriet să vedeă pe deasupra, că-i în perplexitate și mai mult nici nu s'a mai uitat spre mine. Eu însă în loc de-a fi ținut direct spre port, tot puțin-câte-puțin mi-am îndreptat barca spre Oria și tot mereu căutam după ochii miss Harriet-ei, vrând să însemn prin aceasta, că ași dori să-i dau câteva informațiuni, încă înainte de debarcare.

Încă până ai nu da ascultare, am privit spre miss Harriet, așteptând să vad ce zice dânsa. Ochii ni s'au întâlnit și-am observat, că m'a înțeles. Surprinsă și-a fixat ochii azurii spre mine, cași când ar fi voit să zică: vâsiază numai mai departe în direcția aceasta

și până la Tamigi; dară n'a zis nimica și astfel am debarcat la Castagnola.

Trecusără deja mai multe minute, dar Roberts nu s'au ivit de nicăiera. Bertha a adus tot felul de eventualități într' ai scuza-Tatăl și soru-sa tăceau. În sfârșit s'a ridicat bătrânul și s'a decis să se uite împrejur, peste chei. Miss Bertha încă s'a alăturat la tatăl său; miss Harriet a declarat, că dânsa rămâne în gondolă. Am privit sficios la dânsa, la ce, ea și-a încrețit fruntea; desigur nu de aceea, c'am rămas singur cu dânsa.

Cu toate că nu m'a împărtășit nici batăr de-o privire ce-ți deșteaptă încredere, totuși m-am hotărât să vorbesc eu cu dânsa.

O distanță cam de opt-zece minute despărțea micuța vilă a Robertsilor de locul debarcării.

După ce s'a depărtat domnul bătrân cu Bertha, m-am întors cătră miss Harriet și am început franțuzește:

— Domnișoară a sosit timpul, ca să mă descoper. La cuvintele mele a venit în confuzie.

— Ah! — zisă. — Doară nu sunteți Dvoastră scriitorul acela italian?

— Ba da.

Am gândit eu încă ieri — a exclamat și s'a gândit, să se ridice. — De ce treabă-i comedia asta? Domnul meu, așa nu-i purtare de gentleman! Nu-i frumos, că-ți ai permis față de noi o astfel de glumă, în chipul acesta nu mai pot rămânândă aci

— O nu merge, domnișoară! Nici prin minte nu mi-a trecut ca să-mi bat joc de D-Voastră. Nu, de loc! Totul a fost puțină răsbunare — am continuat zimbând.

— Poștește numai și-ți reamintește, D-Voastră m'ați numit pescar, când m'ați văzut că mă gat să prind pești. În ochi și-s'a pus un fel de dispreț, ceea ce mie mi-a căzut neasămănat de rău.

— Dar acela n'a fost dispreț, domnul meu. D-Voastră hotărât m'ați înțeles rău. Dealteum probabil, că mai mult stimez un pescar de cinste, decât un poet de nimica.

— N'am voit să vă aduc în rătăcire, ci mai vartos să-o fac să se depărteze. Numai atâta am voit să vă aduc D-Voastre la cunoștință, că totuși nu stau pe-o treaptă mai inferioară ca D-Voastră, cum a-ți gândit la început. La început am fost purtat de grandomanie; dar mai târziu cu totul altceva, sentimente cu mul mai nobile au luat locul grandomaniei. Și într'adevăr m'aș simți fericit, dacă v'aș putea servi cu ceva.

— Cum înțelegi D-ta acest lucru, domnule?

Am văzut că a căzut în încercătură și aștepta în liniște explicarea.

— Poftim, luați numai loc! — zisă. — Până-ce nu ocupați loc, nu vorbesc.

Atunci și-a luat locul mai dinainte, iar eu după o zăbovire momentană din nou am prins firul vorbirii.

acestui autor în a treia edițiune diferită) — numai acest bărbat patriot a organizat din propria sa inițiativă o anchetă universală a lumii civilizate contra politicii antipolone prusiene.

Prin mijlocirea Consiliului național din Paris, el a trimis o frumoasă scrisoare la toți literații mai de seamă, la savanții și politicienii distinși atât din continent pe cât și celor transmarini.

Sute de răspunsuri cordiale și entusiasmante au fost deja înmânate lui Sienkiewicz.

În urmă au prezentat și deputații poloni din parlamentul prusian în număr de 54 împreună cu centrul, o interpelare în cauza exproprierii. Dar secretarul statului, Nieberding, refuzase, în numele cancelarului Bülów, ori ce răspuns la această interpelare, sub cuvânt, că toată afacerea exproprierii aparține exclusiv la forul landtagului prusian.

* * *

Intr'aceea trecură feriile de Crăciun: lumea petrecea în liniște sărbătorile Nașterii Domnului și a celorlalte taine ale Pruncului Dumnezeuesc.

Numai hăkata bătea ferul pe nicovăla barbariei, căci mai era roș de tot.

Din darea de samă despre sesiunile landtagului prusian aflăm în ziua de 16 Ian. n. că guvernul pregătise încă alte proiecte antipolone, pentru cazul, când va fi trecut proiectul exproprierii. Aceste proiecte tainice privesc băncile polone înființate spre folosul parcașionii, și restrâng cu totul activitatea lor.

Pe după culisele hacatiste s'au și alcătuit compromise nouă. Capitalul necesar comisiunii de colonizare iar trebuia să crească la suma primitivă; numai pofta prusianilor s'a cam moderat: deocamdata vor fi sătui cu 70,000 hectare de pământ expropriat. Ceva mai apoi nu se știe, căci apetitul crește mâncând!

Se zvonia ceva despre dimisiunea cancelarului C. Bülów: însuși împăratul Wilhelm II nu era cam mulțumit cu lipsa de tactică a Cancelarului său. mai ales în ce privește reforma alegerilor. Destăinuind prea de vreme proiectul reformei, Bülów a pricinuit nemulțumirea publicului: care în furia sa să apucase la demonstrațiuni. Ministrul Moltke a și referat despre manifestările socialiste. 12,000 de oameni malconțenți au luat parte la aceea demonstrațiune. Insuși Wilhelm II nu se putea arăta în public fără sentinela deosebită.

În fine sosi fatalele zile de 16 Ianuarie. Proiectul legii de exproprieră polonilor a fost cetit a doua oară: hakatismul a ieșit învingător!

Tot mersul ședinții îl cetesc din raportul biroului Wolf. Cerința unor deputați pentru amânarea proiectului a fost respinsă. Discușiunile asupra paragrafilor proiectului nu se luau în considerare generală, erau mai mult formalități, fără doară frumoasele alocuțiuni ale lui Iazdzewski (preot deputat), Keruth, Viereck etc.

În fine pentru aprobarea exproprierii au votat 198 de glasuri, contra 119 (centrul, Polonia, liberalii): și legea fu primită în a doua ei cetire în landtagul prusian.

Dar acest procedeu degradează toată populațiunea prusiană, la treapta popoarelor necreștinești, barbare, neculte.

Ce o să fie la a treia cetire?

Oare va fi primit proiectul și de Camera puterilor federative?...

Cetirea a treia se face, tocmai pe când scriu aceste rânduri: rezultatul ne va fi cunoscut mâine. Viștorul total îl cunoaște numai Dumnezeu, Judele dreptății, care le va ști să răsbune îngâmfașia oamenilor și să apere pe cei nevinovați.

P. C. Helion.

SPICUIRI.

Unirea bisericilor românești. Cine ar fi crezut, că scrisoarea „O propoveduire“, a cutărui domn Bălescu dela București, publicată în nr. 2 va avea așa succes și va fi comentată așa de viu de ziaristica maghiară mai ales. Cetitorii noștri își aduc aminte de notița aceasta. Dl Bălescu pe care n'avem onoare să-l cunoaștem nici personal, nici din auzite. din considerarea pericolului mare ce amenință școlile noastre, propune unirea bisericilor românești greco-orientale și greco-catolice. Am publicat această scrisoare fără de ai da importanță, pe care i-o dă de pildă „Bud. Hirlap“, mai mult numai ca un curiosum la început de an. Că nu i-am dat importanță a observat-o ori cine, pentru că nu i-am făcut nici un comentariu și pentru că am publicat-o între „noutăți“.

„Libertatea“ dela Orăștie ni-se pare, i-a făcut comentarii mai întâi vorbind de biserică și religione națională și românească. După ea celelalte foi românești. „Bud. Hirlap“, alarmează de a binele. Visează de o unire a tuturor Românilor din Austro-Ungaria și România sub un singur cap bisericesc și în o singură religie. de o acțiune pornită de „Unirea“, ca foaie oficioasă a Mitropolitului dela Blaj și multe alte bazonii. Termină, invocând guvernul să ieie la întrebări pe Mitropolitul asupra acestei mișcări.

Ne-am mirat cum poate avea cineva așa fierbințeli în luna lui Faur, și cum i-se poate da o așa importanță unei notițe, publicate mai mult de haz. Și dacă revenim asupra acestei afaceri o facem numai pentru aceea, ca să mai spunem încă odată, aceea ce și de altădată am declarat, că nu suntem foaie oficioasă nici a Mitropolitului, nici a Arhidiecesei, cu atât mai puțin a Provinciei

— Puținel pricep și englezește, dar mai bine poșed limba engleză din America.

Miss Forest din nou s'a ridicat de pe scaun.

— O, domnule! — a strigat. — E adevărat? Și Dvoastră a-ți putut ascultă până în fine conșorbirea noastră de ieri, fără nici cuvânt; într'adevăr asta nu-i frumos dela Dta, Domnul meu! Nu, nu, nu!

Și cu acestea, de-o parte răsând de alta întristându-se și-a înmormântat fața în palme.

— Permis e să Vă întreb Dșoară, acel Jack, la care eu atât de mult seamăn, de fapt e moimă?

— Dvoastră a-ți merita de sigur să fiți acela — îngână răsând miss Forest, fără a-și lua mâinile de pe față — dar nu ești acela.

— Foarte bine, cer scuze pentru trecut, și acum fii bună și mă ascultă. Eu necondiționat aş avea să Vă descoper lucruri private la Robertsii.

— Doară nu?

Mănile i-au alunecat de pe față și îngrijată s'a întors spre mine.

(Va urma)

În amintirea prietinelui Nicolae Agârbicean.

„Fericit bărbatul, carele se teme de Domnul“ Ps. 111. v. 1.

Ca un fulger ne-a atins vestea tristă, că Nicolae al nostru nu mai este între cei vii! Am avut și noi un prietin adevărat și sincer în lume și iacă mâna Domnului s'a atins de el.

Eră un tinăr într'adevăr ideal. Insufletirea lui pentru tot ce era frumos, bun, sfânt și nobil o admiram noi toti cei ce-l cunoșteam.

Cu literatura îi plăcea în deosebi să se ocupe. Nu încetă de a ceti și receti pe prozatorii și poeții literaturii române, și având și el însuș talent de a scrie, s'a pornit a scrie, și scria așa de frumos, încât toți cei ce îi ceteau produsele vedeau în el în viitor un al doilea Ioan Agârbicean.

Dar mai pe sus de toate eră un tinăr blând și cu frica lui Dumnezeu. Deja ca student gimnazist îi eră tovarăș nedespărțit Toma a Kempis. Zilnic îl vedeam în zori de ziuă venind în grădina botanică, ca să-și înalțe sufletul spre Dumnezeu. Filogoria unde petrecea, a schimbat-o în adevărată capelă. Pe masă alătura de cărțile de studiu, acolo aflai icoanele Domnului Hristos și a Preacuratei Vergure Marii, și alătura aflai și cărțile de pietate, Acatistierul, Toma

a Kempis, Filotea, etc. Zilnic ascultă sfânta liturgie, și suscepa des sfintele Sacramente.

Ca student în medicină scria dela Pesta, că „profesorilor le rid în față, când intră în explicările lor în treburi de religie, căci ei mai bine le pricep aceste lucruri, decât ei“.

Îndeosebi îi ardea inima de cultul s. Fucharistii, pe care adese o vizita.

Nu știai care virtute să admiri în el iubirea ferbinte față de Dumnezeu, blândeța prudența ori tăria sufletetească. Toate de-o potrivă străluciau în sufletul său. A fost adevărat apostol în mijlocul prietinelor și cunoscuților săi.

Ne-au tresărit inimile ca de fulger în momentul când am luat știre despre moartea lui...

Dar nu... să ne ștergem lacrimile, să ne bucurăm, căci doar el a murit cu speranța învierii și a vieții de veci!

Să ne bucurăm mai vărtos pentru aceea, că ne-am câștigat, noi, prietini lui, acolo în cer un și mai iubitor prietin, care a bună sama nu-și va uita de prietini săi, cari atâta l-au iubit, nici la tronul dumnezeesc!

Iar devisa noastră, a prietinelor săi să fie: Să-i urmăm viața și faptele, și atunci ne vom putea bucura de fericirea revederii.

În numele prietinelor și colegilor săi

Virgil Pop.
teolog.

unite. Suntem unica și cea mai veche foaie bisericească și politică cu caracter pronunțat unit și după puterile noastre și a numărului bărbați grupați în jurul nostru, ne înținem să promovăm interesele acestei biserici a preoților, învățătorilor și tuturor credincioșilor. Avem prietini la centrele tuturor diecezelor și astfel suntem icoana faptelor și mișcărilor din întreaga Provincie.

Atât și nimic mai mult! tot ce se spune, sau se scrie de noi afară de aceea ce am spus aici, e neadevăr și născocire. Astfel și pretinsa mișcare pentru unirea bisericilor române. Ca preoți români uniți altcum înțelegem noi această unire și altcum o dorim.

Asta ca să se știe!

Noutăți.

În Arhidieceză. Au fost trecuți în deficiență *Teodor Stâncel* parohul Căpudului (tr. Aiud) și *George Fătu* parohul Hârsenilor (vicariatul Făgăraș). Au fost numiți parohi *Laurențiu Stâncel* cooperatorul din Căpud și *Valeriu Stoian*, administratorul din Ghișasa de sus. — Joi în 13 l. c. Escelența Sa Părintele Mitropolit a hirotonit de ipodiacon și diacon pe *Dumitru Gafton*, candidatul parohiei Turia de jos; Sâmbătă în 15 l. c. îl va hirotoni întru preot.

Hymen. Di *Ioan Răhăian*, teol. abs. își va serba cununia sa cu doamna *Florica Radu* în 16 Februarie 1908 în Icloda comit. Timiș.

Pentru promovarea pietății. La pâr. Dr. *Iuliu Florian* în Cluj (Jokai u. 6) se găsește de vânzare icoane sfințe a P. C. V. *Maria* povățuitoarea noastră, cu 12 rugăciuni în onoarea ei, scoase mai ales din paracelis. Aceste 12 rugăciuni, numite „Cununa Preacuratei,” cetite sara de membrii unei familii, sunt menite să promoveze evlavia. Prețul lor e de 60 fil. Tot acolo se găsește medalii de a P. C. Eecioară, pentru prețul de 10 fil. bucata. Le recomandăm cu tot adinsul.

Pentru copii săraci. Reuniunea femeilor române gr. cat. din Zlatna. Duminică înainte de sărbătoarea Nașterii Domnului Nostru *Isus Hristos*, în 5 Ianuar 1908, a împărțit veștminte copiilor săraci. La finea s. liturgii, după sfințirea icoanei Preacuratei *Fecioare Maria* — Patroana Reuniunii — provăzută cu ramă nouă înăurită în preț de 16 cor. preotul local ca Director, protopopul *Montani* în cuvinte alese și preacomodată înșirând faptele Reuniunii îndeplinite spre mărirea lui Dumnezeu în decursul alor 5 ani — prin decorarea s. biserici — aduce mulțumită celui Preafalt și Patroanei Preacurate, că atunci când se simte lipsa mai tare a îndemnat Reuniunea că din fondul disponibil să se procure pentru 14 elevi mizeri cisme, păpuși, căputuri mari, cioareci, rânduri întregi și ștofe de haine, în valoare de peste 100 cor. În urma alocățiunii părintești către elevi spre fi ascultatori cu frica lui Dumnezeu și spre bucuria părinților, ca Pruncul *Isus*, preadeamna președintă *Elena Albini* cu afabilitatea-i cunoscută și ca Mamă alor 8 prunci de bună speranță, cu fragezime și cu cuvinte povățuitoare împarte obiectele. Ma din liberalitatea comerciantului *Traian Baicu* să

împart recunoscute școlastice, iar ca donate de *Dr. Iuliu Florian* din Cluj și *Directorele Reun.* 50 bușeși medalii de ale Preacuratei. Bucuria era generală atât părinții, pruncii, cât și alții erau preamîșcați de cele auzite și îndeplinite. Publicul s'a depărtat simțind că are inimă și iubire în inimă care s'a încălzit de bucuriile celor dăruți. *Un membru.*

Sărbătoarea școlilor din Blaj. Miercuri în 12 a. l. s'a prăznuit cu obicinuită ceremonie ziua patronilor gimnaziului a lui *Ioan, Vasile și Gregorin*. După sfânta liturgie, care a fost celebrată de corpul profesoral gimnazial și preparandial, publicul s'a adunat în sala de gimnastică, unde a decurs serbarea. Au fost de față Escelența Sa Mitropolitul, canonicii, un număr public și întreaga tinerimea dela institutele din Blaj. Programul sărbătorilor a fost acesta:

1. „**Marș**”; orchestra gimnaziului.
2. „**Un patron al școlilor noastre: Sf. Ioan Gură de aur**”; discurs ținut de președ. soc. O. Rusu cl. VIII.
3. „**Hoțul și domnița**” de I. Harșa; corul gim.
4. „**Rugăciunea lui Ștefan**” de O. Iosif; decl. de O. Lupean cl. VIII.
5. „**Isten akaratja**” de Tompa M. decl. de O. Simu cl. VII.
6. „**Serenadă**” de O. Metra; de orh. gim.
7. „**Oratio S. I. Chrisostomi habita post eius reditum ab exilio**” decl. de I. Astăluș cl. VIII.
8. „**Sfânta cruce**”; corul gim.
9. „**Oulia roū I. χρυσοστόμου προ της εσχολια**.” decl. de I. Codrea cl. VIII.
10. „**Worte des hl. Chrisostomus vor dem Antritte der Verbanung**” decl. de L. Miclea cl. VII.
11. „**Marș final**”.

Toate punctele au fost corect executate. Corul a fost condus de I. Harșa cl. VII. La urmă Escelența Sa în cuvinte calde a îndemnat tinerimea, ca se calce în urmele marelui patron al gimnaziului, a lui *Ioan Gură de aur*, a cărui amintire a fost punctul culminant din întreg programul, fiind anul acesta iubileul de 1500 de ani dela nașterea lui. — Seara a fost balul studenților. A fost un public foarte numeros. Am remarcat mai ales mulți din provincie. Sala cea mare a hotelului *Univers* a fost splendid decorată. Aranjamentul suprem a fost: *Eugen Bian*, cl. VIII.

Școala pentru economia de casă (școala de menaj), susținută de „*Reuniunea femeilor române din Sibiu*”, deschide la 15 Ianuarie n. un curs de bucătărie fină. Cursul va dura dela 15 Ianuarie până la 15 Aprilie. Taxa lunară a acestui curs e de 80 cor. Elevele primesc locuința și întreaga întreținerea în internatul școlii. Informațiuni se pot primi dela dna *Iulia Dancăș*, Sibiu, Strada *Baier* Nr. 1. În timpul acestui curs școala primește și execută comande pe lângă prețuri convenabile.

Convocare. „*Reuniunea femeilor române gr.-cat. din Blaj*”, își ține a XXXV. *Adunarea generală* Duminică în 1 Martie n. 1908, la 3 oare după amiază, în localul casinei române din loc, la care sunt prin această invitați, toți membri, și binevoitori reuniunii. Ordinea de zi: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul comitetului. 3. Raportul comisiunii despre rațiunile anului 1907. 4. Alegerea comisiunilor: a) pentru cenzurarea raportului de supt 2. b) pentru cenzurarea rațiunilor de pe 1907, c) pentru înscrierea de membri noi, și încasarea taxelor dela

membri vechi. 5. Rapoartele comisiunilor. 6. Eventuale propuneri. 7. Alegerea de doi membri pentru verificarea procesului verbal, și închierea adunării. Blaj, din ședința Comitetului ținută în 10 Februarie 1908 *Elena Nestor*, președintă. *Dr. Octavian Prie*, secr.

— Domnii membri ai „*Casinei române din Blaj*,” în înțelesul §. 10 din statute sunt invitați cu toată onoarea la a XII-a *adunare generală ordinară*, care se va ținea Duminică, în 1 Martie n. 1908, la 10 oare înainte de amiază, în localul propriu cu următorul program: 1. Deschiderea adunării. 2. Raportul general pe anul 1907. 3. Raportul cassariului pe 1907, și proiectul de buget pe 1908. 4. Esmiterea alor două comisiuni: a) pentru cenzurarea raportului general; b) pentru cenzurarea rațiunilor și a proiectului de buget. 5. Alegerea Comitetului pe un nou period de trei ani. 6. Raportul Comisiunilor. 7. Esmiterea alor doi membri pentru verificarea procesului verbal. 8. Eventuale propuneri. Blaj, din ședința Comitetului Casinei, ținută în 10 Februarie 1908. *Dr. Augustin Bunca*, președinte. *Ioan Fodor*, notar.

Muzicalii. „*De ducă...*” este o piesă pentru cor bărbătesc, aranjată pe motiv popular de T. Lugojanu. Motiv frumuseții vioi, bine aranjat este caracteristica piezei. A eșit în tipariul tipografiei diecezane din Arad, prețul 1 cor.

Inscripțiile școlilor. Nunărul din 25 Ianuarie al Monitorului oficial publică următoarea ordinațiune a ministrului de culte și instrucțiune publică:

„Cu prilejul discuției asupra articolului al legii XXVII din 1907, cerându-mi-se explicații cu privire la inscripțiile de peșcoli, am declarat că voi executa acest articol de lege în înțelesul că pe școli cu limbă de propunere nemaghiară în afară de inscripția maghiară se poate pune și o inscripție în limba de propunere a școlii.

„Când am făcut declarația aceasta, mi-am motivat pe larg punctul de vedere și am dovedit că această modificare corespunde pe deplin spiritului care s'a impregnat legii cu prilejul aducerii ei.

Dupăce Camera deputațiilor a primit modificarea, ordonez ca dispoziția acestui articol de lege relativ la inscripțiile de pe școli să se execute de așa fel ca pe orice școală, fără considerare la limba de propunere, să se pună inscripția reglementară stabilită și fiindcă o dispune legea, — la locul întâi, pe școlile a căror limbă de propunere nu e limbă maghiară, susținătorul școlii poate să aplice în afară de inscripția maghiară și o inscripție în limba de propunere a școlii, care inscripție — în mod natural — nu poate să fie de-o întindere mai mare decât inscripția maghiară.

Ce-a-ce aduc la cunoștința comisiei administrative... etc.”

Ordinațiunea are numărul 1805 și e dată dela 20 Ianuarie n.

Care va se zică, rezultatul turburărilor ziaristice e, că mai înainte nu era permis să fie pe școli nici o inscripție, decât ungurească, (în arhidieceză nu erau mai mult ca 10 școli, cari aveau inscripții), acum, pe fie care școală trebuie să fie inscripție ungurească.

Partea literară.

Mysterium crucis.

Roman

din timpul împăratului Nero

de

Felix Nabor.

(Continuare)

5

Capitolul IV.

Mamă și Fiul.

Soarele era la apus, când Plautus se apropia de palatul său dela poala colinei palatine; întâlnirea cu Octavia l-a zdruncinat adânc.

O răcoare plăcută începuse a face loc căldurii dogoritoare de peste zi, și locuitorii Romei se îmbulziau în cete spre grădinile Cezarului, pentru a gusta răcoarea sării și a apă, ce s'a mai întâmplat în oraș peste zi.

Deja de departe îl salutară coloanele strălucitoare de marmură ale palatului, iar pe pavaginul halei îl bineventă cuvântul ospital: „salve!”

Trecând prin atrium, Plautus intră într-o odaie mai mică, al cărei padiment constă din marmură multicoloră, pe când pereții străluceau în auritură bogată.

Lângă o masă artistic lucrată ședeau pe o canapă porfirie, o damă nobilă și cetea.

La intrarea tinărului ea se ridică și întinse brațele spre dânsul. Fața ei era palidă, însă de o frumusețe aproape juvenilă; o părechie de ochi mari, întunecați luceau dintrânsa, a căror privire cu anevioie o puteai uita. O haină întunecată învăluia statura ei înaltă și sveltă, dându-i un aspect sâr-bătoresc.

Aceasta era Pomponia Grăcina, văduva generalului Plautius, carele s'a făcut renumit prin lupta sa contra briților.

„Te salut, scumpa mea,” zise Plautus și alergă în brațele mamei sale. Aceasta însă observă brazda dintre sprâncenele sale.

„Ți-s'a întâmplat ceva rău, fiul meu?” întrebă ea îngrijată.

El scutură din cap. „Am întâlnit prietini vechi, Octavia, Calpurnius. Astfel mi-s'a întâmplat de...” Pomponia ascultă cu spaimă, ce a făcut Plautus. „După cum cunosc eu pe împăratul,” zise ea, „nu-ți va iertă nici-odată. Dar nu fi îngrijat, Calpurnius este bine văzut la Curte și el va abate mânia împăratului de asupra capului tău. Te rog însă, fiul meu, să fi precaut în cuvintele tale, pe cum și în faptele tale... Nero este așa de suspicios și caprițiile împăratului pe mulți i-a împins în nenorocire. Dar să nu ne turburăm primele oare de revedere prin astfel de temeri: Să ne veselim, fiule! După un lung timp de despărțire, fiul meu s'a reîntors; diu pribejul acesta să se veselească toată casa. Lydia, fata greacă, ne va cânta vre-una din poeziile sale; este foarte îndemnată în manuirea ceterii, și-ți sum recunoscătoare că mi-ai trimis-o. Îți mărturisesc, că dar mai plăcut ca această nu mi-ai putut face.”

„Mi-a fost milă de ea, sârmana; dânsa mi-se pare a fi nu numai frumoasă, ci și bună și înțeleaptă.”

Lydia intră: fața ei lucea în lumină trandafirie, și privirea ochilor ei focosi se opri asupra Romanului tinăr, frumos. Ea gândi în sine: „Este un zău... un zău...” și surise dulce.

Plautus era încântat de frumuseța clasică a fetei; privirile lor se contopiră ca flăcările și Plautus își pierduse aproape siguranța sa obicinuită, când zise: „Ei, frumoasă greacă, nu voiești să ne cânti ceva? Intr'adevăr tu îmi pari mai frumoasă decât Terpsichore, mai dulce decât Polyhymnia...”

„Este prea puțin, ceea ce știu,” șopti Lydia, mestecându-și vocea ei dulce cu tonul plin al celor nouă coarde dela ceteră. Ea cântă o poezie populară dorică, cu atâta căldura, încât Plautus și mamă-sa rămăseră încantați. Frumos de tot era mai cu seamă finalul, în carele se repetau mai de multe ori cuvintele: „Glykeia mater!... glykeia mater...”

Sfârșind cântecul, Lydia scăpă din mână cetera și ochii i-se umplură de lacrimi; întreagă iubirea și recunoștința ei se manifestă când își ridică mâinile către Pomponia și șopti: „O glykeia mater... o dulcea mea mamă!”

Pomponia simți, ce se petrecea în această inimă. Cu instinctul cel fin, care este propriu femeilor, ea recunoscuse natura nestricat și sufletul nobil al acestei copile, și se simți atrasă către dânsa. Ea voia să-i oferească nu numai o patrie, ci s'o dăruiească și cu dragostea ei. Cu un suris vesel ea îmbrătoșă pe Lydia și zise: „Lydia, de azi înainte nu mai ești singură și părăsită. Lydia, voiești să fi fica mea?”

Scotând un țipet de bucurie, Lydia își încolăci brațele după gâtul Pomponiei și suspina: „O, dulcea mea mamă... glykeia, glykeia mater...”

Plautus ascultă surizând, și să uită încântat la frumoasa greacă. „D'apoi eu”, întrebă el, „eu nu capăt nici o picătură din acest păhar al fericirii?”

Pomponia conduse la sine pe Lydia și vorbi: „Fiul casei încă trăbuie onorat.”

Lydia își încrucișă brațele peste pept și îi oferi fruntea. Era numai fruntea unei sclave; însă era albă și castă ca o lilie. Și când Plautus o sărută pe frunte, ea simți, cum un fior dulce îi străbătă corpul întreg.

„Acum însă”, zise Pomponia, „povestește-ne, ce ai pățit în țara cea depărtată.”

„Bucuros, scumpa mea mamă! Dar permite-mi, ca mai întâi se beau un păhar de vin de Falerne. Vorba curge mai ușor printre buze, dacă le umezește beutura cea aurie.”

Pomponia îl amenință cu degetul, surizând. „Ce, doară nu te-ai făcut beutor în țara cea neguroasă?” întrebă ea.

„In vino veritas, zice amicul Plinius”, răsă Plautus. „Beutura lor este amară, și nici odată n-am avut poftă, să mai beau și al doilea păhar. Față de acea beutura vinul nostru de Falerne este un nectar, pe care la copt soarele sudului.”

Lydia să ruga cu ochii, să i-să permită a face acest serviciu, și Pomponia să învoi surizând. Indată după aceea ea veni cu am-

phora cea de bronz și oferi beutura cea excelentă, în ceașca de aur.

Plautus ridică ceașca și voi să verse o parte din vin pe padiment.

„Te rog”, zise Grăcina repede și-i apucă brațul, „oprește! Mozaicu acestui apartament este încă nou, și vinul cel tare i-ar putea strica.”

Plautus se uită surprins la mamă-sa și ridică ceașca la gură, zicând: „Beau pentru repausații neamului nostru și pentru geniul casei acesteia.” Atunci el privi surizând pe mamă-sa, carea să roși ca focul.

„Nu, mamă nu vreau, să-ți vatăm mozaicul cel artistic. Dar acum ascultă-mi povestea: După o călătorie îndelungată și plină de pericole am ajuns în Britania. Acolo puterea Romanilor era bine întărită. Sute de castele necuceribile asigurau supunerea țării. La ostul insulei se ridicau bogatele orașe comerciale Londinium și Verulamium; mii de neguțători romani se așezară în coloniile înfloritoare, mijlocind ca briții să poată cum-pără marfă romană și galică.

Încetul cu încetul briții se arătară aplecați a adopta civilizațiunea și cultul sângeros al Druizilor a fost aproape delăturat; temple romane se ridicară în locul caselor de rugăciune cu jertfele lor înfricoșate. Usurarii romani însă au găsit și ei calea în ținutul cel nou, și sub mâinile lor țara cea înfloritoare ajunsă la ruină. Din cauza aceasta ei, pe cum și procuratorii și preoții, romani erau tare urâți și în curând izbucni o revoluțiune care a fost pusă la cale de către Druizi. Întreg poporul se ridică pentru un război desperat contra asupritorilor străini. Însă Suetonius, guvernatorul, trimise legiunile sale neinvincibile contra revrătiților, cari s'au fost adunat pe insula Mona. Prestre brațul de mare se construie, pentru pedestrime, un pod de luntri, iar cavaleria trecu în not dincolo.

Briții steteau la țărni; om lângă om, înarmați până în dinți. Femei cu părul despletit alergau, asemenea furiilor, printre și rurile bărbaților, purtând torțe aprinse în mâni, și îndemnându-i la luptă. Dar legiunile disciplinate înaintară cu curajiu contra lor, și-i zdrobiră. Casele lor de rugăciune fură incendiate și au omorât tot ce au găsit viu în calea lor...”

Pomponia ascultă cu mirare. „Parcă e un blăstăm asupra Romanilor: nimic decât sânge și cadavre... și cadavre și sânge... Când să va sfârși aceasta?”

„Când să va sfârși?” zise Plautus „Eu cred că nici odată! Pentru-că Romanul nu să va odihni până ce imperiul său nu să va estinde preste întreg pământul. Cine să opune brațului său de aramă, acela va fi strivit, nimic.”

„Vorbești ca un Roman, fiul meu! Dar gândește-te: ceialaltii încă sunt omeni și au drept, să trăiască, au drept, să fie liberi! Închipuește-ți cazul opus: Roma ar cădea, armatele inimice ar sta amenințătoare dinaintea porților noastre. Ce ar fi atunci?”

„Aceasta nici odată nu să va întâmpla, mamă! Puterea Romanilor are baze prea puternice! Toate celelalte popoare sunt numai pitice față de imperiul Romanilor.”

„Cine știe, fiul meu! E drept că în afară imperiul arată mare și strălucitor. În interiorul său însă este descompus. Tronul Cezarilor stă pe colțane putrede. Unde nedreptatea și tirania, unde și minciuna și cruditatea au format domnia imperiului, unde sceptrele sunt murdărite cu omor și sânge unde patimi urâte storc pe cele mai bune puteri ale popoarelor, unde obiceiuri enervatoare seceră popoarele, unde lipsește iubirea împăciuitoare: acolo este tăiat nervul de viață al statelor, carele le unește și le întărește, acolo popoarele înaintază spre abiz. Poate că vor trece încă veacuri, până când această lavină se va pune în mișcare: dar aceea se va întâmpla — mai curând sau mai târziu. Ori-ce organism bolnăvicios merge spre descompunerea sa. Și Roma, fiul meu — asta nu-i permis s-o ascundem — Roma este bolnavă până la măduvă.“

„Vorbești ca o Sibyllă,“ zise Plautus. „Și dacă nu ași ști, cu ce credință ții la Roma, ar trebui să mă îndoiesc despre tine!“

„Nu te îndoii, fiul meu. Va veni timpul, când iubirea va îmbrățișa toate popoarele, le va ridica imperiile, le va nobilita obiceiurile. Atunci însă poate că Roma deja de mult va fi zăcănd în ruină și cenușe. Pentru că numai încet se desvoaltă din simburile de sămânță un arbore dătător de umbră; și simburile acela, fiul meu, este sămănat.“

„Nu te înțeleg, scumpă mamă,“ zise Plautus, „dar nu mă îndoiesc că cuvintele tale vor avea o însemnătate mare. Dacă vre-odată ar veni un inamic puternic și ar amenința orașul nostru: noi Romanii am apăra zidurile și casele noastre cu sângele nostru.“

„Cu același drept își apăra popoarele învinse casele, cinstea și patria lor.“

„Iusă, mamă: sunt barbari!“

„Sunt oameni!“ zise Pomponia.

Plautus amuți; el nu înțelegea pe mamă-sa. Ca războinic, el nu cunoaștea decât legea de fier, carea împingea legiunile la lupte continue până în marginile pământului, pentru a doborî tot ce se punea în calea Romei eterne. Pentru întâia oară în viața sa auzi el pe cineva vorbind contra Romei și criticându-o. Și aceea care vorbea astfel, era însăși mamă-sa! Un spine i-se vârî în sufletul său și se înțepeni acolo ca o săgeată înveninată. Iubea însă prea mult pe mamă-sa și o onoră prea mult, decât să se fi îndoit despre dânsă. A trebuit să aibă motive grave, ca să judece așa de aspru pe Romani. Poate că în inima ei săngeră o rană ascunsă, de vorbea astfel. Ei conversară despre alte lucruri și femeile se depărtară în curând, pe când Plautus rămase lângă vin și se adânci în lectura cărților ce se aflau pe masă.

Pomponia Grăcina se retrase cu Lydia în odaia de dormit; ea eră tăcută și în curând dimise fata, după ce o sărută cu dragoste.

„Mergi în pace, copila mea!“ strigă dânsa în urma ei.

Abia se depărtă Lydia, când un sclav bătrân, credincios, îi prezentă o epistolă, pe carea chiar acum a adus-o un străin.

Ea desfăcî repede scrisoarea și ceti:

„Pudens, senatorul către Pomponia Grăcina, văduva nobilului Plautius. Salute în Hristos, iubită soră! Măne după apusul

soarelui te așteptăm în casa mea răcoră. O fericire mare ne așteaptă: Petru venerabilul învățacol al Măestrului divin, se reîntoarce la noi pentru a conduce turma și a o binecuvânta. Te salut, iubită soră în Hristos! Pax vobiscum!“

Ea o ceti de două-trei ori. Apoi întrebă pe sclav: „Este credinciosul Lydon, carele a adus scrisoarea?“

„Da, sublimă stăpână.“

„De câte ori (i-am mai spus,“ zise Grăcina, „să-mi zici simplu doamnă! Noi doar toți suntem frați și surori.“

„O Domina, zise sclavul cel credincios, „eu tot așa-s obiceiuit, deși este deja de mult, decând apa cea sfințită mi-a stropit capul cărunt.“ „Da, da,“ zise Grăcina surizând, „tu încă și acum ești păgân. Și drept pedeapsă nu-ți voi spune, ce solie veselă ascunde hârtia aceasta.“

„O Domina,“ zise sclavul, „chinuieste-mă, sufer bucuros pentru tine. Dar nu cred, că vorbești serios, dragă stăpână: tu nici la un tântar nu faci rău.“

„Taci, taci!“ zise Grăcina și-i întinse scrisoarea.

Această încredere și bunătate a stăpânei sale stoarse lacrimi de bucurie din ochii sclavului.

„O stăpână,“ îngână el, „ce fericire, ce bucurie! E permis s-o fac cunoscută fraților?“ Pomponia afirmă și luând o fașie de pergament, scrisă pe ea cuvintele:

„Eu și întreagă casa mea voim să servim Domnului,“ apoi își subscrisă numele și salutarea creștinească.

„Dă-o aceasta bunului Lydon,“ zise ea. „S-o grigească bine.“

Intr'aceea Plautus era încă tot adâncit în cetire; noaptea eră deja binișor înaintată când părăsi cărțile, spre a merge la odihnă. Trecând pe dinaintea odăi de dormit a mamei sale, i-să părî că aude o șoptă liuă; să opri spăimântat locului, pe când la sclav îi făcî semn, să meargă mai departe.

Printr-o crepătură a perdelei netchisă bine pătrundea lumină; el, carele uria de morte ori-ce pândiri și ciuliri pe la uși, să

simți atras ca de o putere mai înaltă și privi în odaie. Dar ceea-ce văzu acolo, îl pieroni locului și-l umplu de mirare nemărginită.

(Va urma).

Bibliografie.

A apărut:

„Răvașul“. Revistă culturală ilustrată. Intemeietorul revistei: Dr. Elie Dăianu. Cuprinsul Nr. 2. Ion Roșioru: La priveghiu. — * * * M. N.: Contribuiri la istoria Ardealului de nord. — Iustin: Repriviri și probleme. — Z. P.: O nouă ediție a poeziilor lui Eminescu. — M. N.: Urme istorice din 1758—1760. — Dr. E. D.: Un logofăt zugrav și gramatic. — Dr. F. Sawikj: Religione și știință. — Crestături. — Cronică — Cărți — Reviste — Ziare.

Teologia Pastorală,

vol. I. Didactica Pastorală,

vol. II. Liturgica de Dr. I. MARCU canonic.

Vol. I., pe o estensiune de 408 pag. să ocupă cu Homeletica și Catechetica.

Vol. II., pe o estensiune de 566 pag. tractează în sistem științific formele cultului Dumnezeuiesc public.

Prețul opului costă 9.40 cor., pentru România 10.50 Lei plus 60 fil. porto.

Se poate comandă dela Autorul ori dela Librăria Sem. din Blaj—Balázsfalva.

Proprietar-editor: Aurel C. Domșa.

p. redacție responz.: Augustin Gruția.

Slăbiciunea

nervositatea, sgârșiturile, bătărea de inimă ni-e necunoscută de când folosim Elax-Fluidul de Feller. Duzina de probă 5 cor. franco să-l comandăm dela Eugen V. Feller, Stubica Centrale 82 (catt. Zagrah). Dada

(40 10—10)

De vânzare:

Un quant mai mare de altoi de viță clasa I-mă, altoiți în viță americană „Riparia portalis“) după metoda cea mai bună (altoirea forțată) în următoarele specii:

SOIURI PENTRU VIN:

Rizling italian (Olasz Rizling)	1000 buc. = 200 cor.
Șmighiră (Som, Furmint)	„ „ = 200 „
Moi (Mustos fehér)	„ „ = 200 „
Mestecați (Vegyés borfaj)	„ „ = 180 „
Galbini (Mézes fehér)	„ „ = 200 „
Aramon (Aramon)	„ „ = 180 „
Goarneși (Járdovány)	„ „ = 200 „
Fetești (Léányka)	„ „ = 200 „
Altoi clasa II.	

SPECIALITĂȚI DE MASĂ:

Chasselas blank	100 buc. = 22 cor.
„ Fontainebleau	„ „ = 24 „
Madelaine Angevine	„ „ = 22 „
Passatutti	„ „ = 24 „
Muscat Hamburg	„ „ = 30 „
Suvenir de mileniu	10 „ = 4 „
Kosuth Lajos	10 „ = 3 „
Csaba Gyöngye	1 „ = 1 „
	1000 buc. = 100 cor.

Perseci de 3 ani înălțime până la 2½ metri 1000 buc. = 30 cor.

Soia (circa 100 kilogr.)

1 kilogr. = 50 fil.

La comande mai mari vând și pe cambiul pe lângă cavenți buni, terminul solvirii 1 Octomvrie 1908.

La comande rog a se trimite 1/3 anticipațiune, adresa să se scrie legibil indicându-se posta sau stațiunea căii ferate. Pachetarea se va face cu îngrijire socotindu-se spesele proprii. Reclamațiunile se iau în considerare, dacă sunt făcute cel mult la trei zile după primire.

Szancsal, u. p. Balázsfalva.

Ioan Bărbat,

învățător, absolv. al curs. de vierit din Aiud.

Nr. 49 1908.

EDICT.

Dupăce Victoria Popescu gr.-cat. din Feisa și-a părăsit fără cauză pe legiuitul său soț Ioan Rațiu Poșia din Moșna, și nu i-se știe ubicațiunea, prin aceasta este provocată, ca în timp de un an și o zi, să se prezinte înaintea subscrisului, căci la caz contrar, procesul divorțial, urzit în contră-i, se va pertractă și în absența ei.

Oficiul protopopesc gr.-cat. al Biei.

Iclod, 1 Februarie 1908.

Iosif Lita,
vice-protopop gr.-cat.

(6) 2-3

AVIZI Se află de vânzare lemne de fag pentru foc, gara Erdő-szent-György. A se adresa la MIHAIL PIROȘCA preot în Bözöduffalu.

(2) 4 5

FISCHER T COMP NAGYENYED
PEPINERIE DE POMI SI VITE

150.000 Pomi Roditori
1.000.000 Sujete
1.000.000 Planta pentru gard
vin arbori de pr menada, arbori de ornamenti, roze, fructe cu boaba, contiferi etc.

1 Million altoae de vite, vita de vile Europeanasi Americană ca su.
Specialitate: altoae de vita pentru desert.

Sub-cultura 120 jug. oat.

30.000 Pruni de Bistrita si de Bosnia oltuiti Exemple foarte frumvase

Fără rãdaolna

(35) 7-12

A apărut:

LITURGIERIUL

Prețul unui ex. pe hârtie „prima“

crudo . . . . . 6 cor.

legat . . . . . 9 „

Pe hârtie velină consistentă:

crudo . . . . . 5 cor.

legat . . . . . 8 „

ACATISTUL MIC,

sau carte ce cuprinde în sine rugăciuni către Preasf. Născătoare de Dumnezeu leg 24 fil.

Dracul în școală.

Povestire populară.

Tradusă după Bolonden
de

Augustin Paul.

Prețul 1 cor. 50 fil.

La expozițiunea milenară din Budapesta dela 1896 premiat cu medalia cea mare.

Turnătoria de clopote și fabrica de scarne de fer pentru clopote a lui

ANTONIU NOVOTNY

in Timișoara-Fabric

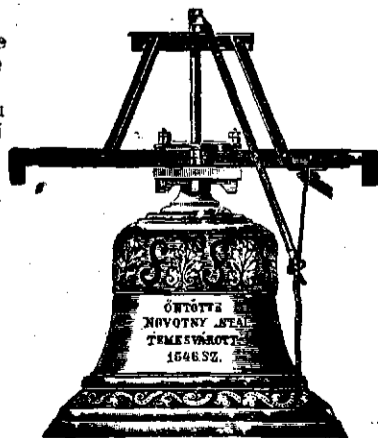
(27) 27-52

se recomandă spre pregătirea clopotelor nouă, pe cum la turnarea de nouă a clopotelor stricate, mai departe spre facerea de clopote întregi armonioasă, pe lângă garanție pe mai mulți ani, provăzute cu ajustări de fer bătut, construite spre a le întoarce cu ușurință în ori ce parte, îndată ce clopotele sunt bătute de o latură prin aceea ce sunt mântuite de crepare. — Cu deosebire recomand

→ clopotele găurite ←

de mine inventate și mai de multe ori premiate, cari sunt provăzute în partea superioară — ca violina — cu găuri după figura S și pentru aceea au un ton mai intensiv, mai limpede, mai plăcut și cu vibrarea mai voluminoasă, decât cele de sistem vechiu, așa, că un clopot patent de 327 kg. este egal în tonul unui clopot de 461 kg. făcut după sistemul vechiu. Mai departe se recomandă spre facerea scaunelor de fer bătut, de sine stătătoare, — spre preadjustarea clopotelor vechi cu ajustare de fer bătut — ca și spre turnarea de toate de metal.

Prețcuranturi ilustrate se trimit la cerere gratuit și franco

Institut indigen. Banca de asigurare

„Transsylvania“

din Sibiu

(28) 27-52

Intemeiată la anul 1868

Sibiu, strada Cisnădiei nrul 5 (edificiile proprii), asigurază în cele mai avantajoase condiții:

contra pericolului de incendiu și esplosiune. edifici de ori-ce fel, mobile, mărfuri, vite, nutrețuri și alte produse economice etc.

asupra vieții omului

in toate combinațiile, capitale pentru cazul morții și cu termin fix. asigurări de copii, de zestre, rente pe viața întreagă etc. etc.

Asigurări populare fără cercetare medicală

Asigurări pe'spese de înmormântare cu solvirea imediată a capitalului.

Valori asigurate contra incendiului: capitale asigurate asupra vieții:

94,975.294 coroane.

9,293.195 coroane.

Dela întemeiere institutului a solvit: pentru despăgubiri de incendii 4,295,120.15 cor. pentru capitale asigurate pe viață 3,760,810.21 cor.

Oferte și ori-ce informațiuni se pot primi dela: Direcțiune în Sibiu, str. Cisnădiei nr. 5 etagiu I. curtea I.

și prin agenturile principale din Arad, Brașov, Bistrița și Cluj, precum și dela subagenții din toate comunele mai mari.